

SENSORVEILEDNING

Våren 2022 – eksamen i rettslære

Peder Ås var eneeier og driver av Lillevik Pub AS. Under pandemien ble omsetningen betydelig redusert, og Peders privatøkonomi ble såpass svekket, at han så seg nødt til å i hvert fall delvis selge seg ut av selskapet. Han solgte halvparten av aksjene til Lillevik Brygge AS, 15 % av aksjene solgte han til Lars Holm og 25 % av aksjene solgte Peder til kona si, Marte Kirkerud. Da salgsprosessen var gjennomført, innkalte Lillevik Brygge AS til ekstraordinær generalforsamling for å få behandlet spørsmålet om oppløsning av Lillevik Pub AS. Peder ble veldig lei seg, og opplevde seg ført bak lyset av styret i Lillevik Brygge AS. Samtidig tenkte han, at han og Marte fint kunne hindre noe vedtak om oppløsning. Peder ble gjennom loddtrekning utpekt til møteleder på generalforsamlingen.

Det var ikke noen god stemning under generalforsamlingen. Diskusjonene var intense, og det var tydelig at aksjonærene hadde ulike interesser. Peder anførte at det var åpenbart at Lillevik Brygge AS ikke hadde hatt annen intensjon med oppkjøpet av aksjene, enn å få fjernet en konkurrent. Peder anførte at det var illojalt av dem som kjøpere, og ikke informere om dette på forhånd, og at kjøpsavtalen derfor var ugyldig. Lillevik Brygge AS var uenige i dette, og anførte at avtalen var gyldig.

Lillevik Brygge AS hadde alliert seg med Lars Holm, og begge aksjonærene var tydelige om at de ville stemme for oppløsning av selskapet. Peder og Marte ville på sin side stemme imot. Peder anførte da, at dette ville medføre at det ikke kunne ble fattet vedtak om oppløsning.

For å forsøke unngå for mye konflikt, forsøkte de å drøfte andre alternative løsninger. Lillevik Brygge AS opplyste at det kunne være at de var villige til å selge sine aksjer i Lillevik Pub AS videre til andre aktører i bransjen, forutsatt at de tjente godt på det. Peder og Marte motsatte seg dette, og hevdet at styret i Lillevik Pub AS kunne nekte godkjent gjennomføringen av et slikt salg, ettersom de da kunne komme i samme situasjon en gang til – men en kjøper som bare har til hensikt å få avvirket et konkurrerende firma. Lillevik Brygge AS sin representant anførte at dette var kun en hypotese, og at man ikke kan nekte et salg av aksjer på et slikt grunnlag.

Spørsmål 1 Forutsatt at alle stemmer slik de har opplyst over – vil det bli fattet gyldig vedtak om å oppløse selskapet?

Oppløsning av selskap krever flertall som for vedtektsendring, jf. asl § 16-1 (1). Det følger av § 5-18(1) at beslutningen krever minst 2/3 av 1) de avgitte stemmene og 2) av den aksjekapital som er representert på generalforsamlingen. Forslag om oppløsning kan her oppnå stemmene til Lillevik Brygge AS (50%) + Lars Holm (15%) = 65% mot Peder (10%) og Marte (15%) = 25% - altså under 2/3.

Det blir således IKKE fattet gyldig vedtak om oppløsning av selskapet.

Studenter som har lagt til grunn feil eierandeler, skal ikke trekkes for dette, dersom de ellers viser at de har forstått det juridiske.

Kap 16 er ikke gjennomgått på forelesning, men er omtalt i pensum jf. bl.a. læreboka kap 4.11. Kap 5 er gjennomgått. Det forutsettes at studentene klarer finne frem til kap 16 under eksamen, men også løsning av oppgaven alene ut fra prinsippene i kap 5 uten å finne kap 16 bør honoreres godt.

Spørsmål 2 Kan Peder høres med at aksjesalgavtalen er ugyldig

Peder har solgt 50% av aksjene til konkurrenten Lillevik Brygge AS. Kjøperen hadde ingen opplysningsplikt om sine hensikter med kjøpet, men Peder kunne på sin side ha satt vilkår ved salget som hadde hindret kjøper fra å gjennomføre en oppløsning av selskapet – for eksempel ved å endre vedtektene før salget eller ved å inngå en aksjonæravtale med kjøperen. Når kjøper var en konkurrent, så måtte Peder forstå at de med 50% av aksjene ville få en stor innflytelse, og at de sammen med Lars sine 25% kunne få en bestemmende innflytelse på selskapet. Det springer i øynene at Peder selv sto nærmest til å på forhånd gjøre tiltak for å hindre muligheten av en slik situasjon, og da kan verken avtaleloven § 33 eller § 36 komme gjøre salgsavtalen ugyldig.

Spørsmål 3 Kan styret i Lillevik Pub AS nekte godkjenne gjennomføringen av salg av aksjer fra Lillevik Brygge AS til annen konkurrent i bransjen?

Aksjeloven § 4-15(2) fastslår at erverv av aksjer er betinget av samtykke fra selskapet. Det hører da under styret å gi slikt samtykke, jf. § 4-16 (1) 2. pkt (vedtektene kan bestemme annet). Styret kan nekte å gi samtykke til kjøpet, når det foreligger saklig grunn jf. § 4-16 (2) 1. pkt. Her vurderes overdragelse av 50% av aksjene til et annet selskap i samme bransje (samtidig som man vurderer overdra 25% til tredjeperson). Det er alminnelig antatt at det foreligger saklig grunn til nektelse, når overdragelsen skjer til en konkurrent. Det kan tenkes argumentert for motsatt resultat, iom at Peder reelt sett selger 90% av aksjene, og selv om han som aksjonær har en annen rolle enn som styremedlem, så har han begge rollene og det kan oppleves illojalt at han ført som selger aksjene og deretter som styremedlem nekte godkjenne det samme salget. Det sentrale er ikke konklusjonen, men at kandidaten finner de sentrale hjemler og gjør en god drøftelse.

Enden på det hele, var at Peder kjøpte ut Lars, slik at Peder ble sittende med 25% av aksjene, Marte 25 % og Lillevik Brygge AS med 50%. Deretter ble de tre partene enige om å drive Lillevik Pub AS videre. Alle aksjonærene var representanter med en representant i styret, og Peder fortsatte som styreleder. Etter som månedene gikk, innkalte Peder til styremøte og la frem et forslag om å opprette en stilling som daglig leder i selskapet. Dette fordi han var lei av at han i praksis måtte gjøre alt arbeid som normalt tilligger daglig leder – men uten å få betalt for dette.

I styret stemte Peder og Marte for forslaget, og Lillevik Brygge AS stemte imot. Lillevik Brygge AS anførte da, at siden de representerte 50% av aksjene i selskapet, så hadde vedtaket ikke det nødvendige flertallet, og at styret således ikke hadde vedtatt at det skulle opprettes en daglig leder stilling. Peder og Marte var uenige i dette.

Spørsmål 4 Har styret gyldig bestemt at stillingen som daglig leder skal opprettes?

Aksjeloven § 6-24(1): styret er beslutningsdyktig, da alle møtte. Styrevedtak krever alminnelig flertall for å være gyldige jf. § 6-25(1). Her stemmer 2 medlemmer i mot og 1 medlem for vedtaket, og vedtaket har derfor falt. Styret har ikke fattet gyldig vedtak om opprettelse av daglig leder.

Forutsett i det videre at det er bestemt at stillingen skal opprettes:

Lillevik Brygge AS sin representant ble – igjen – irritert, og krevde umiddelbart at det skulle innkalles til ekstraordinær generalforsamling for behandling av spørsmålet om det skulle opprettes stilling som daglig leder eller ikke. Både Peder og Marte svarte at dette kunne han ikke kreve, fordi

generalforsamlingen ikke har myndighet til å avgjøre spørsmålet fordi alt som er knyttet til den daglige ledelse av selskapet, er styrets ansvar.

Spørsmål 5 Har generalforsamlingen myndighet til å avgjøre spørsmålet om opprettelse av stilling som daglig leder i selskapet?

Generalforsamlingen er selskapets øverste myndighet jf. asl § 5-1, og kan derfor overprøve ethvert vedtak som er fattet av styret. Generalforsamlingen har klart myndighet til å treffe endelig avgjørelse i spørsmålet om opprettelse av stilling som daglig leder i selskapet.

Dette er en kontrolloppgave, for å se om studenten forstår hierarkiet i et aksjeselskap.

Forutsett at det ble opprettet daglig lederstilling, og at Peder ble ansatt i stillingen.

For å sikre at han ikke gjorde noe feil fremover, kontaktet Peder Lillevik Revisor Team og ba dem om å gjøre en vurdering av selskapets verdi. Hans tanke var at han kunne vedlegge denne til en eventuell søknad om kassekreditt hos Lillevik Bank.

Lillevik Revisors Team gjorde en analyse, og sendte den 10. februar 2022 en faktura til selskapet. Fakturaen forfalt til betaling 1. mars samme år. Regningen ble ikke betalt, og 15. mars sendte Lillevik Revisor Team en purring, med inntatt krav om forsinkelsesrente av pålydende fakturabeløp med virkning fra 1. mars.

Peder anførte at det var ikke avtalt noe om forsinkelsesrenter, slik at dette kunne ikke Lillevik Revisor Team kreve. Han anførte videre at det uansett ikke var grunnlag for å kreve forsinkelsesrente fra 1. mars.

Spørsmål 6.1 Kan Lillevik Revisor Team AS kreve forsinkelsesrente?

Forsinkelsesrenter kan kreves med hjemmel i forsinkelsesrenteloven § 2. Loven er fravikelig jf. § 1, men i vår oppgave er det ingen informasjon om at partene har avtalt at loven ikke skal komme til anvendelse, altså kommer den til anvendelse. Lillevik Revisor Team AS kan kreve f.rente.

Spørsmål 6.2 Forutsatt at Lillevik Revisor Team AS kan kreve forsinkelsesrente – med virkning fra hvilken dato kan i så tilfelle slik rente kreves?

Frenteloven § 3: 30 dager fra påkrav. Påkrav er dato faktura blir sendt. Forfallsdato satt i fakturaen, er irrelevant for når f.rente starter løpe, fordi datoen ikke er avtalt på forhånd. F.rente kan således kreves med virkning fra 30 dager fra 10.02.2022, som blir 12.03.2022 (februar er kort måned). Hvilken dato kandidaten skriver er ikke avgjørende, det avgjørende er at kandidaten bruker rett dato for friststart og bruker lovens 30-dager-alternativ. Om kandidaten skriver 10. mars, 12. mars eller mandag 14. mars, er uten betydning for sensureringen.

Lillevik Pub AS holdt normalt åpent gjennom februar og mars, og det var særlig fredags- og lørdagskveldene som ga vesentlig omsetning. Dessverre var det en utfordring at enkelte gjester oppførte seg skremmende, noe som raskt fikk den konsekvens at folk valgte å opprette facebook-grupper for å advare folk mot å gå dit. Dette medførte igjen at omsetningen raskt stupte, og selv om Peder var aktiv i sosiale medier og forsøkte snu opinionen, viste det seg raskt at kundene ikke ville komme tilbake. Da banken ble oppmerksom på situasjonen, valgte de å si opp kassekredittavtalen,

noe som medførte at Lillevik Pub AS fra 1. mai verken kunne betale regninger etter hvert som de forfalt, eller lønn til de ansatte. Revisor ble innkalt, og gjorde en vurdering av selskapets økonomiske situasjon. Hennes konklusjon var at aksjekapitalen var tapt, og at egenkapitalen var negativ.

Igjen ble det innkalt til styremøte, og styret drøftet situasjonen. Alle styremedlemmene hadde på forhånd, uten hell, forsøkt skaffe frisk kapital i form av lån. De var alle enige om at de ikke ville skyte inn frisk kapital selv.

Lillevik Brygge AS anførte at selskapet nå var forpliktet til å begjære oppbud. Marte og Peder på sin side, mente at det kunne de ikke være forpliktet til, så lenge ingen av kreditorene hadde fremsatt noe slik krav.

Spørsmål 7.1 Hva er styrets handlingsalternativer i den beskrevne situasjonen?

Kandidatene bør ta utgangspunkt i asl § 3-5 om handleplikt ved tap av egenkapital. Selskapet må beslutte stans av betalinger, varsle kreditorer, skaffe frisk kapital eller begjære oppbud. Oppgaven fordrer ingen lang besvarelse, men utdypende svar som viser forståelse for ansvaret styret har i en slik situasjon bør gis ekstrapoeng.

Spørsmål 7.2 Har styret plikt til å begjære oppbud?

Dersom selskapets drift / bunnlinje ikke raskt kan snus, må selskapet begjære oppbud. Dette følger ikke direkte av loven, men av at styret har plikt til å handle når selskapets egenkapital er tapt – man driver for kreditors regning – og styret kan havne i straffeansvar dersom man ikke i tide handler jf. eksempelvis straffeloven § 407. Oppgaveteksten forutsetter ikke at § 407 må drøftes, all den tid det pt ikke har vært utleggsforretning mot selskapet – men en henvisning til bestemmelsen kan honoreres ekstra, dersom den gjøres slik at kandidaten viser forståelse for helheten i selskapsretten. Også henvisninger til konkurslovens bestemmelser om konkursåpning og insolvensdefinisjonen der, vil under samme forutsetning kunne honoreres.

Enden på det hele ble at de begjærte oppbud, og tingretten åpnet konkurs i selskapet. Selskapet hadde ingen verdier, og ble raskt avsluttet som et innstillingsbo. I forbindelse med bobehandlingen, gjorde banken gjeldende at Peder måtte betale bankens krav på 2 millioner kroner (kassekrediten), ettersom de hadde pantesikkerhet i Peders hus for denne.

Dette hadde Peder ikke tenkt på at kunne bli en konsekvens av konkursen, og han ble svært opprørt. Han husket da at han da han hadde studert rettslære, hadde lært om *motregning* – og siden dette kravet i bunn og grunn kun handlet om bankens lån til selskapet og hans sikkerhet til banken, så var det jo åpenbart at han hadde krav på å få sitt tap dekket. Dette var jo åpenbart pengekrav, og siden banken nå krevde at han enten betalte de to millionene eller at hans hus ble solgt til dekning for pantekravet, så måtte han jo kunne motregne med sitt krav på å få dette dekket av Lillevik Pub AS.

Han sendte derfor et brev til banken, om at han valgte å motregne bankens krav om oppgjør gjennom pantesikkerheten i Peders hus, med sitt krav på refusjon fra Lillevik Pub AS. Siden kravene var like store (2 millioner), måtte bankens krav på oppgjør fra ham bortfalle.

Banken svarte at vilkårene for motregning ikke var oppfylt, og fastholdt sitt krav på oppgjør.

Spørsmål 8.1 Hva er vilkårene for å kunne motregne (svaret behøver ikke begrunnes).

For å kunne motregne pengekrav, det vil si opparbeide seg en *motregningsrett*, må kravene oppfylle visse vilkår:

- *Gjensidighet; begge parter er kreditor og debitor overfor hverandre.*

- *Kommutabilitet*; kravene må være av lik enhet, for eksempel penger mot penger.
- Motkravet må være *forfalt*.
- Skyldner av hovedkravet må ha rett til å tilbakebetale (hovedkravet må være i *innfrielsestiden*).

Dette er ulovfestet rett, og en ren kontrolloppgave. Om kandidaten ikke husker alt korrekt, er ikke avgjørende – men kandidaten må vise at vedkommende vet at dette er ulovfestet rett og at det er normer for hva som skal til for å motregne. Det er ikke et vilkår for A som hovedkarakter, at kandidaten klarer gjengi vilkårene for motregning nøyaktig/fullstendig, så lenge essensen er forstått.

Spørsmål 8.2 Kan Peder motregne i aktuelle situasjon? (svaret skal begrunnes)

Nei, kravene er ikke gjensidige: Banken har et krav mot Peder (som ansvarlig for bankens krav mot boet) mens Peder har et (regress-)krav mot banken.